

ПИТАННЯ ВИКОРИСТАННЯ СПЕЦІАЛЬНИХ ЗАСОБІВ ПОЛІЦІЄЮ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Гальцова Ольга Євгенівна

курсант КП-133 ФПФПКП

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ, Україна

Тінін Дмитро Геннадійович

ORCID ID: 0000-0002-8593-1706

старший викладач кафедри ТСП,

майор поліції

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ, Україна

Тимофєєв Володимир Павлович

ORCID ID: 0000-0002-6805-8933

старший викладач кафедри ТСП

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ, Україна

Аналіз практичної діяльності поліції свідчить про те, що успішне виконання її завдань залежить як від належної кількості поліцейських та наявності різних спеціальних та технічних засобів, так і від кваліфікованого та професійного застосування цих засобів в конкретних ситуаціях та від тактики їх застосування.

Важливою є ретельна підготовка до використання будь-якого спеціального засобу з арсеналу поліції, включаючи розуміння їх характеристик, методів та тактики їх застосування, а також усвідомлення обмежень та заборон на їх використання проти осіб [1, с. 60].

На сьогодні поліція має доступ до широкого спектру спеціальних засобів, включаючи гумові та пластикові кийки, кайданки, засоби обмеження рухомості, речовини сльозогінної та дратівної дії, засоби для примусової зупинки транспорту, маркувальні та фарбувальні засоби, службові собаки, підривні пристрої для руйнування перешкод та примусового відчинення приміщень, а також засоби для відстрілу нелетальних металевих снарядів та безпечні димоутворювальні препарати та інше.

В частині 5 статті 42 Закону України «Про Національну поліцію» зазначено, що поліцейські не мають права застосовувати засоби, які не були включені в перелік, оскільки це порушує принцип законності, визначені в статті 29 Закону України «Про Національну поліцію».

Але з огляду на введення воєнного стану в Україні і потребу у заходах для забезпечення національної безпеки та оборони, були внесені зміни до цієї статті. Згідно з ними, поліцейські мають право використовувати підручні засоби у випадках, коли необхідно захистити власне життя або здоров'я або іншої особи від нападу, а також для затримання особи, яка вчинила правопорушення та/або чинить опір, використовуючи це засіб в умовах крайньої необхідності [2].

На жаль, законодавство не надає визначення терміну "підручні засоби" та не пояснює його зміст. На нашу думку, відсутність чіткого визначення цього терміну у контексті поліцейських повноважень стосовно застосування примусу може призвести до різної інтерпретації та різноманітної практики використання підручних засобів. Наприклад, питання може виникнути, чи є правомірним використання поліцейським "підручного засобу" під час затримання особи, яка вчинила правопорушення або чинить опір, якщо цей предмет або пристрій для відстрілу патронів, споряджений нелетальними металевими снарядами, знаходиться у

нелегальному володінні. Оскільки, наприклад, "травматичну зброю" не можна вважати спеціальним засобом, так як це термін визначається законом, і мається на увазі, що право на її придбання, зберігання, використання та застосування може бути надане лише за наявності дозволу у визначеному законодавством порядку [3].

З огляду на вищесказане, важливо, щоб використання «підручних засобів» як спеціальних засобів було більш чітко описано в законодавстві. Це повинно враховувати реальну необхідність в застосуванні поліцейських засобів примусу в будь-якій ситуації, коли правопорушник становить загрозу національній безпеці.

Оскільки в Україні діє воєнний стан, новела закону розширює повноваження представників правоохоронних органів. В частині 5 статті 45 Закону України «Про Національну поліцію» слід конкретизувати категорію правопорушників, зокрема "осіб, які здійснюють агресію проти України", як це вказано в наступних частинах 9 і 10 цієї норми. Це вказує на те, що потрібно зосередитися на забезпеченні конкретних правил і стандартів для використання підручних засобів як спеціальних засобів примусу, особливо в умовах воєнного стану.

Отже, ми ділимо точку зору юристів та науковців, що дотримання законності, необхідності, пропорційності та ефективності застосування спеціальних заходів поліцією в значній мірі залежить від ясного розуміння юридичних основ та тактичних аспектів їхнього використання, а також від усвідомлення можливих наслідків для людини та навичок надання невідкладної медичної допомоги потерпілому на місці події [4].

Також, поліцейським необхідно пристосовуватись до нового режиму несення служби, які властиві у період воєнного часу, дотримуватися всіх законів та міжнародно-правових актів, щоб не нашкодити собі та особам, які потребують їхньої допомоги [5; 6].

Список використаних джерел:

1. Покайчук В. Я. Проблемні питання застосування поліцейськими пристроїв для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами не смертельної дії. Актуальні питання протидії злочинності в сучасних умовах: вітчизняний та зарубіжний досвід : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Дніпро, 17 бер. 2017 р.): у 2-х ч. Дніпро : ДДУВС ; Ліра ЛТД, 2016. Ч. 1. С. 58–61.
2. Про внесення змін до законів України «Про Національну поліцію» та «Про Дисциплінарний статут Національної поліції України» з метою оптимізації діяльності поліції, у тому числі під час дії воєнного стану: Закон України від 15.03.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2123-20#Text>.
3. Про затвердження Інструкції про умови та порядок придбання, зберігання, обліку, використання та застосування пристроїв для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами не смертельної дії, та зазначених патронів поліцейськими, особами, звільненими зі служби в поліції, а також колишніми працівниками міліції : наказ МВС України від 29.03.2016 № 223. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0622-16#Text>.
4. Тимофєєв, В. П., & Гунько, К. О. (2023). Актуальні питання застосування вогнепальної зброї працівниками Національної поліції в умовах воєнного стану. *Аналітично-порівняльне правознавство*, (3), 352–356. DOI: <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2023.03.63>
5. Гунько, К., & Тінін, Д. Г. (2022). КОЛО ПОВНОВАЖЕНЬ ПОЛІЦЕЙСЬКОГО В УМОВАХ ТИМЧАСОВОЇ ОКУПАЦІЇ. *Матеріали конференцій МЦНД*, (16.12.2022; Вінниця, Україна), 106–107. вилучено із <https://archive.mcnd.org.ua/index.php/conference-proceeding/article/view/363>
6. Гунько, К., & Тінін, Д. (2022). ОСОБЛИВОСТІ ВРЕГУЛЮВАННЯ КОМПЕТЕНЦІЇ ПОЛІЦЕЙСЬКОГО В УМОВАХ ТИМЧАСОВОЇ ОКУПАЦІЇ НА НАЦІОНАЛЬНОМУ РІВНІ. *Матеріали конференцій МЦНД*, (16.12.2022; Вінниця, Україна), 119–121. вилучено із <https://archive.mcnd.org.ua/index.php/conference-proceeding/article/view/364>.